

IA EUSKARAZ

**martin
ugalde**

**mugarri galduen
itsumundua**

PREMIOS LITERARIOS CIUDAD DE IRUN

CAR

MUGARRI GALDUEN ITSUMUNDUA

Martin Ugalde

Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa
San Sebastián
1985

© de la maqueta, portada y texto:

Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa

Editorial N.º Registro 936 C.E.C.A.

Depósito Legal: S.S. 201/85

I.S.B.N. 84-7580-157-9

Imprime: Gráficas Tamayo - SAN SEBASTIAN

Portada: J. C. Iribarren Arizmendi

Ipuina euskaraz

Lan hauxe da EUSKARAZKO IPUINA sailean irabazle gertatu zena 1984. urtean Gipuzkoako Aurrezki-Kutxa Probintzialak deia egin eta antolaturiko IRUN HIRIA Literatur Sarietan.

Lehiaketaren baldintzen arabera, lanek berriak eta argitara-gabeak behar zuten izan, 6 eta 10 folio bitartekoak, gai eta narrazio librean.

Lan honen egileak, MARTIN UGALDE jaunak, LEHEN SARIA eta Urrezko Gaztelua irabazi zituen.

Epaimahaia jaun hauek osatua izan zen: Milagros Bidegain andereak, Juan Maria Lekuona jaunak, Andu Lertxundi jaunak, Jose Antonio Mugika jaunak eta Carlos Goena jaunak.

Gipuzkoako Aurrezki-Kutxa Probintzialak atseginez plazaratzen du euskarazko literatur lan berri hau, gure Herriko Literaturgintzaren zuzperkudeari laguntzeko beti azaldu izan duen gogo biziaren hildoari jarraituz.

Euxebi, etxebizitza horretan bertan bizi da ezaguera duenez gero.

Sagrarioa izan du beti eskuinean, kanpaia jotzeko sokaburua dindilizka ezkerrean; gaztain zahar-lerdenaren gaztainkara iluna zeru-sabai behean. Ba dirudi, sabai beraz kanpo, elizatxo deskribatzen ari garela. Eta ez, ez zen Euxebi propioki eliza barruan kulunkatua izan; gehiegi izango litzateke hau esatea; baina hurbilago ezin; ama Auxtinak haurra utzi zuen gela honetatik, elizatik aldarerainoko guztia begi-sista batez begizatzen da: nor mezatara etorri den, nor ez!; nork Jauna hartzen duen, nola. Jainkoaren begibakar ahaltsua! Herritarrak ikusteko, konfesalekua salbu, puntu hoberik ez. Honetarakoxe ireki zuen norbaitek hormanausi honetan leihoko betzuloa, Jaunaren begia norberak jarri zezan. Aspaldiko malizia da hau. hirurehun urte ba omen dira ireki zela eta, ea!, nahiz eta gero, teatro-palku antzeko hau nabarmenegia zelako, metalezko sareta batez eliztarren begientzat estalia geratu.

Eta ez zen, bestalde. Euxebi Elizatik kanpo jaio, bestela ez baitzuen osaba Andresek, bikari jaunak, alargunaren alaba bataiatuko.

Horiek ondo ikasiak ditu Euxebik.

Hemen inork ez dakiena zera da, eliza etxebizitzarekin batera eraikia izan zen ala ez; ezin zitekeena zen etxebizitza eliza baino lehen egina izatea, etxea baitago elizaren egiturari besarkatua, haren formetara etxetxoaren gorputz guztia egokitua, eta ez alderantziz.

Bertakoak ez dakite jakin, zergatik ematen zaion huskeria honi garrantzia, baina ematen zaio.

Euxebi jaiotzerako gauza horiek honelaxe lotu-kokaturik zeuden, jadanik, noski. Orain, eta jaiotza notatu zuten liburutzarrearik hil dela notatzeko garaia hurbiltzen ari denean, hiru apaizekin txandaka serorarenak eta beste egiten bizitza pasa eta katuarekin bakarrik geratu denean, Euxebi jaiotzetik bota egin nahi dute, eta bereziki apaizak!, bikari berriak.

Zaharregia delako, agian.

Baina, ez nagia; zangoak kurbatu bazaizkio ere arin-arina du pausoa; hain da xehea, eskuak kandelartean ibiltzeko aproposak dirudite oraindik, ez zaizkio erortzen, ezta bat ere itzaltzen; apaiz berriari jantzi zuriak ondo garbitu eta lisatzen dizkio, bere almidoi punta eta guzti..., hala ere, hemendik alde egin eta aurreko tabernan jarri zaio apopilo!

Hau ez da, Euxebik ba daki, apaizaren ideia; tabernariaren emaztea, Xelestina, da hor sukaldari...

"Atzo esan nion bati, ez dut esango nori... hogeita hamar etxe ez dituen paradisu honetan bihar pentsatzeko duzun asmo ixilekoa ere sumatzen dizutela bezperan; hargatik, ez dut esango nori, baina esan bai egin nion bati (ez diot inori aitortuko "Pitxitxi"ri egin niola aitortpena) tabernako alaba ni baino gazte-moñoñagoa dela!... Honekin ez dut ezer esaten, Jainkoak libral, baina mataza bereko haria duzu hau, Euxebi... Nik neuk ez dut hemendik aurrerakoan inor gehiago behar etxean, nahikoa gara biok... Leihoak, bostak, maratilaz itxi ditut, eta ni naiz Jainko; barka, Jauna!, baina egia da neu naizela mundu txiker honen jabe, eta neuk dena dakusat zursaretatik: baratz aldekoa, bat; etxeko sarrera nagusiari begira dagoena, bestea; kalerako bi, bat aldats gora,

bestea behera. Kale bakar honetan bi alderdiak meneratzen ditudala; eta geratzen zaidana da izkutukoena, nik neuk dakidala aspaldidanik irekia izan ez den beste leiho bat, eta behin don Andresek, bikario defuntuak, esan zuenez karlistadan Santakruz apaizak ihes egiteko erabili zuena; harrez gero, etxean dugun mezatarako jantziak gordeteko armairu handiak estalita daukana... Ez da hortik inor sartuko, apaizak berak kanpotik estaltzeko betelana egin baitzion; gero, gainean barazkiak aldatu, eta azaporrupuan doi-doi ahozpez gizona pasatzeko lain den pasabide batetara irekitzen da..., Jesus!, sarrerako ateari atalaga bota behar diot"...

Eta supazterrean eserita zegoen mailatik katuarekin batera altxa (eta ez erraz, dorpeki baizik) eta Euxebik bi kolpetan bota dio langa: "langa-lang".

Generalak ingurapenari ihardesteko azken hornidura hartu izan balu legez.

Eta ez da soilki gonbaraketa bat.

Osteguna zen.

Garizumako Bostgarrena, Pasio asteari zegokiona, San Eujenio, Paulo eta Klaudiaren eguna. Paulo sailduari ama Auxtinak zion debozioak eraginda, sukaldeko apal batean zeuzkan estanpa eta oroigarritz osatutako aldaretxoan kriselua piztu zion. Gero, geratzen zitzaion arrain prejitua azken ogi lehor zatiaren gainean jarri ("ogi gogorrari hagin zorrotza") eta gogo handirik gabe jaten hasi zen; katuari ere eman zion txitxarro zati bat. Amaitu zutenean, Euxebik sutondoan zuen aulki lasaian eseri zen, zer suma; laster igo zitzaion dorpeki katu zaharra altzora.

Aski ziren biak zernahi pentsatzen jartzeko!

Pitxitxi aurpegia garbitzen hasi zeneko esan zuen Euxebik beretzat euria alboratzen ari zela; ez zuen, ez, baratzean arroparik zabaldu, eta hala balitz eta arropa apaizarena izan, ez zuen hark horregatik aterik irekiko! "Apaiz gaztea... gazteak zer daki jakin, apaiz bada ere!? Ea nork egiten dizkion hemendik aurrera Oteunak, "barkiluak"; eska ditzala tabernan! Baita konsakratzeko ardoa ere..., ardo gorri naparrarekin, zer Odol bihurtuko zaio ba hortik!..., barka, Jauna!... Kandelak, Kantoi Berrian erosi ditzala garestiak, nik neuk hementxe argizari isurietatik berrartu eta ia hutsean metxa erosten dakien honek txukun asko, eta merke!, egiten ditu berriak. Urteak dira nagusi... baina esperientzia eta eskarmentu bidez iragan direnak; besteek, zorakiloan joandakoak, ez baitute deus balio... Hor ariko da gure apaiz gaztea orain, bazkalondoan, nere aurka marmarka: zaharrik nagoela, buruz arindurik, babarrunak gazitu beharrean azukrez gozatzen ditudala (behin bakarrik gertatua!); Xelestinak baietz esango dio parrez: ez naizela goizean jaikitzen, gorrik nagoela, katuarekin oheratzen naizela... Hori, entzuten ari banintz bezala dakit neuk!"

Edozer du kinka honetan dagoela entzuten Euxebik, hurbilekoa bezain ongi urrunekoa: "neuri belarria txistuka hasten zaidanean, argi-argi datoz tabernako algarak, ontzizaratak, mozkorren boz gorak, sukaldean duten mahai handian darabiltzan berriketak..."

Euxebi sorginkeria honetan ari zela, biak loak hartu zituen.

Eta gau hartan euria egin zuen gogotik.

Hurrengo eguna, ostirala; Jesukristoren Gizakunde eguna, hain xuxen; bijilia zen, mehe eguna; Euxebiren tentabideak eihartu ziren aspaldi eta noizbehinka ukitzen zuen okela bera falta zen, norbaitek hustu baitzuen sukaldea!... Esne pitin bat ez zitzaion

Pitxitxiri geratu; ogi gogorra ere joan zen atzo; pobrezia handiagorik ezin. Izpirituaren alderditik ezin zen ba kexa, gabezia guztietatik aberats baitzen; hala ere, izpiritua sentitzeko gorputz apur baten beharra dagoenez gero, kafetxo bat hartuko zuen Dimas, Pelajio eta Luzia sainduen eguna ospatzeko; eta, hala, bostak jo berriak ziren egunabar mergatz honetan, kafetxo bat egiteko sua piztu zuenean sukalde osoa piztu balitz bezala argitu zen!

Nolabait, aulkitik jaiki gabe egin zuen milagro hau dena.

Euria ari zuen oraindik.

Baratzeko apo eta igelen kontzertu harrigarria besterik ez zen entzuten, eta kazola berde-zaharrea jarri zuen kafe-uraren irakin pizgarria.

Eta azken aldi honetan belarriak hain ohituak dauzkan Pitxitxiren arnasketa estua.

Eguna ez zen seiak arte zabalduko: etxean argirik piztu nahi ez zuenez, eta ez zaio gogoratzen zergatik!, itsuka aurkitzen zituen behar zituenak; egia esan, hain ohitua zegoen ilunbe honetara, ez zuen begien beharrik ere sentitzen. Ba da egun batzu oin-zangoetatik gora igotzen hasia zitzaiola pasmoa; ezerezetik, behatzazalazpian sortu zitzaion odolbildu ttiki batetik. Hori zela ba zekien, inori ezer esan ez bazion ere. Ez da Pitxitxi bera ere honetaz ohartu; zazpigarren izpirituan dagoelako edo, beroni ere hatsa gaiztotzen hasi baitzaio: erdi intzentsu erdi ozpin den zerbaiten usainak salatzen du; zerbait erantsi ote dion uste du, Euxebiri lepoa handitzen hasi zaiola gaur bertan, esnatu denean, konturatu baita.

Ez al zaio oraindik hilko, etxeko katua hilez gero zoritxarra sartzen baita tximinitik.

Eserita geratu zenetik, dena eskuera zuen Euxebik, eta berde-zuria zen berun-zinkezko katilu akastu hartan jarri zuen betiko kafeak baino txikori gehiago zuen edabea, eta ohi bezala txirrio bat pattar erantsi zion, hozten ari zitzaion barru triste hura bero ziezaion.

Behar zuen pizgarri hau.

Pitxitxi lo zegoen magalean oraindik, eta ez zuen iratzarri nahi, gaixoa; begiak itxi zituen Euxebik eta sarrerako atearen ondoan dagoen leihoko zursaretik jarri zen Ekialdera begira, batez ere apaiz jaunari itzartzeko ordua dela esateko urduri, Euxebi oraindik hemen dagoela dandaka astintzeko egarri biziz!...

Egunabarrak sukaldeko leihoa argitu bezain laster lehiatu zen, eta jeinu-indar bereziz jo zuen artizkila...

Aulkian izerditan jarri zen arte: hainbestekoa izan zen Euxebiren asmua.

Garizumako laugarren astea zen, *Rebenka* deitua, apaizak ez bazekien ere!

Datorrenean, *Pasio*-koan, sartzean ikusiko zuen apaiz gaxte hark Euxebiren beharrik bazuen ala ez!

Metalezko sareta tarteko, zazpietako meza entzun nahi zuen. Ilunbe honetatik ikusiko zuen don Inazio meza ematen; ez zion inork aldarea gertatu; apaizak egin behar izan zuen dena; aldaretik sakristiara eta sakristiatik aldarera zebilela (eta ez zuen honetarako aulkitik altxa behar, beti gauza berdinak egiten baititu apaizak honelakoetan), behin, behin bakarrik!, begiratu zuen gora, Euxebi egongo zela pentsatu zuen tokira, eta Euxebi asmoz hor, gorputza bertan bailegoen ezin ikusi baitzuen izkutukoa inolatan ere... Eta honek sumatu zituen betiko zaharrak meza entzutera heltzen, hamabi denera, eta bat ez beste (Joxe Arretxe) guztiak emakumezkoak...

Ohizkoak igartzea erraz baita.

Dena egiten zuen gero eta errazago; zangoetako elbarritasun hura oztopo ez balitz bezala, dena sukaldeko aulkitik mugitu gabe egiteko ahalmen berri bat sortzen ari balitzaio bezala.

Burua ari zitzaion argitzen, berpizten!

Buruko argitasun berri honekin jarri zen Euxebi kandelagintzan; goiz guztian aritu zen geratzen zitzaizkion kandelakondokoak urtu eta moldez berritzen, behin eta berriz gauza bera, apaizetxea ganbarako leporaino kandelaz bete zuen arte. Izan zuen, gainera, pentsa ahala, ea!, tarteka lau leihoetatik zelataka egoteko denbora. Harritzekoa zen inor ez agertzea... Ez zuten Euxebi zaharraren beharrik elizan!... Hori dena Xelextinak apaizarekin tabernan egin zituen azpilanak ziren. Auskalo zenbat gezur! Honez gero ba daki apaizak ama Auxtina hil zenean ahapeka herrian korritu zen guztia: "ni, neu, ez nintzela ama alargundu berriaren alaba, hozpiziarra baizik, Fraisorotik jaioberri-berritan ekarria; gezurra!" Auxtiña amak hainbeste aldiz hil aurretik eta muxinka Euxebiri esana, gaixoa; honek zera gogorazi zion, behin don Andresek mahaiian Euxebiri hamabosten bat urteko neskatoari esana: "Esandako ezeri ez jaramonik egin, ni neu naiz testigu ama Auxtiñak ekarri zintuela"...

Garai hartan eta gero argi zegoen hau, orain bapatean!, don Andresek gezurrik gabe esandakoak antsiatu, estu eta larri, jarri duen arte...

Gaineztatzen ari zaion argi tzoragarri hau ari zaio bazterretako errainuak erratz bigunez bezala ekortzen, ertz-xokoak argitzen, eta etorkizuna bera hementxe dakusa argi beltz batez argizatuta, iduriztatuta!: 83 urtez bakarrik, eta Errukietxerako keinuak somatzen hasi denean, apaizetxetik bota nahi duten egun desanparatu horietan, katuaren konpainia bakarra geratzen zaio.

Ez du Pitxitxi bera ere lehengoan sentitzen.

"Hamabi urte bete ditu joan den san Martin egunean; nire buruari ez zaio gaur ezertxo ere pasatzen: dena dago argi"...

Baina zerbait ahaztu zitzaion: esnerik ez, eta hala ere eman zion katuari, bere magalean, behar zuena.

Gauera arte.

Loak ere hor hartu zituen biak.

Ohean bezain ondo sentitzen hasiak ziren antxume-larruz egindako aulki lasaian. Hain ongi aurkitzen zen Euxebi, ez zuen esnatu beharrik izan apaiza kale estutik gora bazetorrela jakiteko; ateraino heldu zain egon zen, bi mailu-hots entzun zituen arte. Orduan, eta sutondoko bere aldare hartatik, aurpegia zimurtu gabe esan zion: "Nor da?"... / "Ni nauzu, Euxebi", erantzun zion don Inazio apaiz gaztearen ahotsak..., baina ez atearen beste aldetik, sukaldean zegoen aulki batetik baizik. / "Zer nahi duzu tenore honetan?", galdetu zion Euxebik gotzain jantzita, mitra eta guzti!, argi zuri batez aureolatua agertu zen apaiz gazteari! / "Zu ez zara elizara jaitsi, ni igo naiz apaizetxera; zergatik itsi didazu atea?" / "Zu, zerorri, joan zara tabernan bizitzera". / "Bai", erantzun zion gotzainak, "han dut nik andregaia; ez dut neuk erdia sorgina den atso zahar batekin inolako zerikusirik nahi". / "Honek, zu gotzain izateak, ez dizu", erantzun zion Euxebik, "nire kaltetan aritzeko eskubiderik ematen". / "Egiak", esan zion orain boz goraz eskuinean zuen Artzain makulua jasoaz, "ez dio inoiz eta inori kalterik egin, bekatuak

berak baizik". / "Zer bekatu egin dut neuk?" / "Bekatuak ez dira bakarrik bakoitzak egiten dituenak, baita sortzetik dakartzagunak ere". / "Zertaz ari zara?!". esan zion Euxebik hiraz dardarka. / "Epailea ez naiz neu", erantzun zion, "Jainkoa baizik; zurea da zalantza, ez nirea; igarri behar zenioke bekatuari sorginkeria"...

Eta aureolarekin batera banitu zen gotzaina.

Isilpean aurkitu zen Euxebi aulkian eserita, katua, katu hotza!, laztantzen ari zela.

Ondoez zorro-larriak bete zuen.

Larunbat osoa joan zitzaion kezka bizi honetan.

Pitxitxi eskuetan puztutzen hasi zitzaion; zaharrez hildako katuen usain bereziaz saturatzen hasi zen sukaldeko airea; aire hau loditzen, kearen hori-marroi-urdinaz koloreztatzen; Euxebiri begiak lausotzeraino, eta azkurerik gabe, baina ikusmenaren ahuleziaz beraz buruan zituen argi printz sarkor, barrenkor, haiek ahultzeraino; indargetzen joan zitzaizkion kemenak apurka-apurka, algadoizko korapiloak uretan berez askatzen joaten diren antzera, bizia azkenhatsetan babesten den bazter misterioetsuenetan ere banitzen...

Katua lehertzeko zorian jarri zenean, Euxebiren eskuak ere handiagoak ziruditen.

Eta unetxo labur bezain argiluze honetan izan zuen Euxebik apaiz, gotzain!, gaztearen eskuetatik azkengantzadura bake osoan hartzeko zoria, bai baitzakien olio sainduaren igurtziak azken bekatuak garbitzen zituela. Eta, hala, ostiral gaueko hamarrak elizako erlojuan jo baino bi minutu lehenago jazo zen Euxebiren heriotza bakarti eta desanparatua.

Esnekaria, Axun, izan zen apaizetxera lehenik hurbildu zena.

Astelehena zen, Garizumako bostgarren astearen sarrera, *Pasiokoa*, hain xuxen; atera heldu zenean ohi zuen krisketaz irekitzeko keinua egin zuen, baina atea giltzaz itxia zegoen; Axun harritu zen, Euxebik ez baitzuen hau inoiz egiten... A! Honek esan nahi zuen oraindik lengusinarenean etxean zegoela...

Eta esne-marmitarekin itzuli zen.

Malda behera zihoala bere buruari esaten ari zen Axun ba zirela hemen harritzekoak ziren bi gauza bat, Astelehen saindurako itzuli eza, aspaldi seroraren lanek Euxebiren eskuetatik, eta zaharrez, ihes egin bazizkioten ere; eta bestea, baratzan zintzilik ikusi zituen arropa batzu, kontu handiz jasotzen baitzuen lehortzen zegoen dena egun batzuetarako alde egiten zuenean.

Zuzenean elizara jo zuen.

Zazpietako mezadanik irekia zegoen; marmita sarreran utzi eta aldarearen alboko atetik sakristira sartu eta apaiza jantzi batzu tolesten ari zen kaxoi handi hartaraino heldu zen. Don Inaziok ez zekien ezer, ezta Euxebi irten zenik ere; eta kezkatu egin zen: "Gaixoa, ez dakit nolatan irauten duen hor bakarrik". / "Zerori ere botea izan zinen"... esan zion Axunek. / "Ongi dakit hori; nire arrebak zainduko zuen, utzi izan baligu". / "Zu zara oraindik ere Euxebiz arduratzen zarena". / Nire eginbeharra da... Euxebiren lengusina horrek telefonorik ba ote du?" / "Ez, baserri hartan ez dute; gaiso egon zen batean egin nahi izan nuen deia; kotxean joan behar izan nuen Xelestina zenaren semeak, Anttonek, eramanda Urnietako "Xoxoka" gain hartara".

Don Inaziok hartu zuen kotxea eta egin zuen bidaia.

Alferrik, noski!

Hemendik aurrerakoak hartu zuten abiada:

Lengusinarekin ez zegoenez, honekin itzuli zen apaiza herrira; elkarrekin ibili ziren etxeinguruan, leihoren bat irekirik ote zegoen, baina alferrekoak izan ziren ahaleginak; azkenean, errementariko Gasparren bila bidali zuen apaizak inork nola bildu zen ez zekien jendetzartako mutiko bat; hor etorri zen Gaspar handia erremintak eskuetan zituela oso serio, eta jendar-tean irekitzen joan zitzaion bidetik heldu zen apaiza zain-zain zeukan sarrerako aterate. Ordurako joak zituen apaizak mailukadak, eginak zituen leihoetatik deiak. Eta Gaspar heltzerako haurrez beterik zeuden leiho-zulo horiek. Ez zegoen Euxebi begira! Dagoeneko herri guztia hemen zegoen bildua, eta haserako marmar sotil-adeitsu hura jaso zegoen; ez zen harritzekoa izan Gaspar suarotzari bi "gora!" eta txalo haiek jotzea. Gasparren lehen mailukadak isildu zuen iskanbila, aho guztiak belarri bilakatu balira bezala; bapatean, arotzaren ostikada burrundatsu batek sarraila eta langa lehertu zituen, eta eztanda honek sortutako haize boladak jaurtiki zuen Pitxitxi euliz inguratutako baloia bezala Gasparren oinetara, eta honek ostikoz atetik jendartera bota; garrasiak entzun ziren; hala ere ez ziren denak urrundu, eta gertutik entzun zituzten banan bana Gaspar irekitzen joan zen lau leihoen plastadak.

Antxume-larruz egindako aulki lasaiean zegoen Euxebi, lo balego legez, katuak hutsik utzi zituen bi eskuak zabalik.

Gasparrek eta don Inaziok aisa eramán zuten bien artean serora zenaren gorpua oheraino, eta urriki eta begirune handiz utzi gaineán, aldare batean bezala. Hortxe jo zuen norbaitek hilezkila; banan banako luze-behekoak, eta hogetamahiru, Kristoren urteak hainbat.

Hemendik aurrerako eginbeharrak emakumeen eskuetan geratu ziren, lengusina (inork ez daki nondik norakoa) buru zutela. Katua ezagutu eta maitatzen zuten bizilagunen artean izan ziren bi mutiko Pitxitxi baratzean ehortzi zutenak, bi makilatxo eta sokaz egindako gurutze bat lur gaineán zuela. Euxebik berak egin izango zukeen bezala, hilik. ez balego. Hileta egin aurretik joa zuen don Inaziok liburutzarrera, Euxebi noiz hil zen azken datao eransteke: Euxebik Auxtina eta don Andresen alaba zenaren itxaropena gorde-izkutatu ba zuen ere, serora ez zen hori; ezta hospiziar galdua ere; herriko neska batek izan zuen fruitu zapuztua baizik (hau ere nahiko mingotsa bazen ere), eta Auxtinak, don Andres apaizaren laguntza maitakorrarekin apaizetxean jaso, hazi eta hezia izan zena.

Gero. zahartzaroan bakarrik geratzea eta burua nahastea ez zen Euxebiren errua izan.

Hurrengo egunean, Astesantuko asteartez, arratzeko zazpitan, izan zen elizatzooan hilotz-aurreko hileta.

Herrizkako munduak bete zuen eliza.

Harridura handiz!

Oheratu zirenean oskarbi zegoen arren, goizean elur xuriz estalita aurkitu zuten herria; gehiago: hiritik Patxi okina kotxez igo zenean esan zuen mendatera heldu zen arte ez zuela elurrik ikusi, gain hartan gurutzatu zuela herrixkaldeko muga xuri garbia; ez zuela inoiz honelakorik ikusi; sermoian don Inaziok zer esango zain zegoen jendetza, eta apaizak aitortu zuen gauza bitxia zela gertatua; hala ere, hau seinale bat balitz bezala ikusi nahi izatea harriskutsua zela, Euxebik Jainkoa eta herriaganako maitasuna argi

erakutsi bazuen ere, Jainkoak mirari bidez oso gutxitan adierazten zituela egindako aukerak. Oso ukitua zegoela bixtan zegoen moduan aritu zen don Inazio herriaren joera errazegiak kontu handiarekin baretu nahian; baina zerraldoagandik hurbilen zeudenak ikusi egin zuten laster oihal xume batez forraturiko pinozko hilkutxaren gainean, itzulika, tximeleta xuri txiki bat; halaxe zabaldu zen behintzat ahoz aho elizan. Elizkizuna amaitu eta hilerriko bide xuritik honela sentiberatua zegoen herria abiatu zenean elur buziak eurira jo zuen; adintsuenak laster esan zioten elkarri: "gorputz ona, euritsu", eta Paxientxineko Juxta errosarioa errezatzen hasi zenean denak jarraitu zioten; Euxebiren gorpua hilobiko zuloraino heldu zenean, don Inaziok isilik eta zain-zain geratu zen azkeneko misterioa eta kirielesonak amaitu ziren arte.

Gero esan zuen erresponsoa.

Gertatutakoak: ustekabeko elur berri hura, tximeleta xuri xehe hark lau kandelarteko argiaren deia sentitzea, gure herrian hain erraz erortzen den euria, hiru gertaera arrunt hauek herriaren buruan misterioa sortzeko gauza izan baziren, ez zuen Euxebik gutxiago esperoko maliziak, gaizkiesanak eta dorpeziak lekurik ez duten garaun itzaliaren zerutik...